

כשבת פרק אחד עשר הזורק

(שבת צו, א)

משנה:

הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים, מרשות הרבים לרשות היחיד, חייב;

מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים כאמצע - רבי עקיבא

מחייב (טעמא מפרש בגמרא) וחכמים פוטרין;

כיצד? - (רבנן קאמרי להו): שתי גזוזטראות (יזין היוצאין מן הכותל ומניחין עליהן נסרים להלך) זו כנגד זו ברשות הרבים (בשני צידי רשות הרבים, והן רשות היחיד: שגבוהות

עשרה ורחבות ארבעה), המושיט והזורק מזו לזו - פטור (שלא מצינו זריקה והושטה במלאכת המשכן מרשות היחיד לרשות היחיד ורחב רשות הרבים מפסיק ביניהן: שלא היתה עבודת הלויים כך להושיט קרשים מעגלה לעגלה שבצדה, אלא לעגלה שלפניה (ושלאחריה); שארבע עגלות היו לבני מררי שהיו נושאים קרשי המשכן, והן הולכין שתיים כאחד: זו בצד זו, כדאמרין בגמרא, וכשהיו פורקין את המשכן לטעון על העגלות - היו מעמידין העגלות כדרך הליכתן: שתיים זו אצל זו סמוך למשכן, ושתיים זו אצל זו לפניהם, דרך הליכתן לאורך רשות הרבים, שהיו רוצים להלך אחר עמוד הענן ההולך לפניהם; ופורקי המשכן היו מושיטין הקרשים לאותן שעל שתי העגלות הסמוכות למשכן, והן מושיטין לאותן שלפניהם, אבל מעגלה לעגלה שבצדה - לא היו צריכין להושיט, שהרי שתייהן סמוכות לפורקי המשכן);

היו שתייהן בדיוטא אחת (כלומר: בעלייה אחת באורך רשות הרבים על פני הבית, ויש הפסק רשות הרבים ביניהם) - המושיט חייב (שמצינו הושטה כיוצא בה למעלה מעשרה במשכן מרשות היחיד לרשות היחיד, וקצת אורך רשות הרבים מפסיק ביניהם) והזורק פטור (הואיל ולמעלה מעשרה ולא מצינו זריקה מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים במשכן, לא באורך ולא ברוחב), שכך היתה עבודת הלויים (ומפרש ואזיל כיצד מצינו כזו בעבודתן): שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים מושיטין הקרשים מזו לזו (פורקי משכן מושיטין לאותן שעל העגלות שאצלן, והן מושיטין לאלו שלפניהם) - אבל לא זורקין (שאינן אותן קרשים נזרקות מפני כובדן)!

(שבת צו, ב)

גמרא:

מכדי זריקה - תולדה דהוצאה היא (על כרחיך תולדה היא, דלא נמנית באבות מלאכות, ותולדה דהוצאה היא, שאין לך לתתה תולדת אב אחר, דמעין הוצאה היא האמורה באבות מלאכות); הוצאה גופה היכא כתיבא?

אמר רבי יוחנן: דאמר קרא (שמות לז, ט) ויצו משה ויעבירו קול במחנה [לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא]; משה היכן הוה יתיב? - במחנה לוי, ומחנה לוי הוה רשות הרבים הואי (שהיו הכל מצויין אצל משה רבינו), וקאמר להו לישראל 'לא תפיקו ותיתו מרשות היחיד דידכו (מאהליכם) לרשות הרבים'; וממאי דבשבת קאי? דילמא בחול קאי, ומשום דשלימא לה מלאכה (שהיה הנדבה כדי להשלים), כדכתיב (שמות לז, ט) והמלאכה היתה דים [לכל המלאכה לעשות אתה והותר]?

גמר העברה העברה מיוה"כ: כתיב הכא 'ויעבירו קול במחנה' וכתיב התם (ויקרא כה, ט) והעברת שופר תרועה [בחדש השבעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם]; מה להלן ביום אסור - אף כאן ביום אסור.

אשכחן הוצאה, הכנסה מנלן?

סברא היא (להיות הכנסה תולדת הוצאה, שהיא מעין לה, כשאר תולדות שהיא מעין מלאכות):

מכדי מרשות לרשות הוא, מה לי אפוקי ומה לי עיולי,

מיהו הוצאה = אב, הכנסה = תולדה;

ומכדי אהא מיחייב ואהא מיחייב (כדתנן (שבת פ"א מ"א דף ב, א) 'פשט העני ידו לפניו'), אמאי קרי לה האי 'אב' ואמאי קרי לה האי 'תולדה'?

נפקא מינה (דכל אבות מלאכות) דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי (דלא

דמיין), אי נמי שתי תולדות (דשתי אבות) בהדי הדדי - מיחייב תרתי,

ואי עביד אב ותולדה דידיה - לא מיחייב אלא חדא.

ולרבי אליעזר, דמחייב אתולדה במקום אב (במסכת כריתות בפרק 'אמרו לו') -

אמאי קרו לה 'אב' ואמאי קרו לה 'תולדה'?

הך דהואי במשכן חשיבא קרי לה 'אב', הך דלא הואי במשכן חשיבא לא קרי לה 'אב'; אי נמי הך דכתיבא קרי 'אב' והאי דלא כתיבא קרי 'תולדה'.

והא דתנן (בפירקין [משנה ג]) 'הזורק ארבע אמות ככותל (כדמוקי לה בדבילה שמינה, ונדבקת) למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר (ופטור: דלא נח ברשות הרבים, דאין רשות הרבים למעלה מעשרה; וברשות היחיד נמי לא נח - שאינו מקום מסוים שיהא רחבו ארבעה; שהרי

לא נח בראש הכותל אלא בפניו), **למטה מעשרה טפחים כזורק בארץ** (דאור רשות הרבים הוא, וחייב; וכיון דאור רשות הרבים הוא, ונח בכל דהו - מיחייב, ורשותא לנפשיה לא הוי: לא כרמלית ולא מקום פטור, הואיל ובפניו נח ולא נח בראשו שיהא מקום מטוים), **והזורק בארץ ארבע אמות חייב**; זרק ארבע אמות ברשות הרבים מנלן דמיחייב? אמר רבי יאשיה: שכן אורגי יריעות זורקין מחטיהן זה לזה. אורגין - מחטין למה להו? אלא שכן **תופרי יריעות** (מעשה וקם) זורקין מחטיהן זה לזה. ודילמא גבי הדדי (בתוך אמה אחת) הווי יתבי (ואין צריכין לזרוק אלא להושיט)? מטו הדדי במחטין (כשמותחין את החוט - מכין זה את זה במחט [ולכן לא יושבים קרובים זה לזה]).

דילמא בתוך ארבע הווי יתבי? אלא אמר רב חסדא: שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר (כלי שקנה של ערב נתון בו) ביריעה (שזורקין בין שני דופני היריעה). והלא אוגדו בידו (חוט של ערב הוא אוחד, והקנה נכרך בחוט, ואינו נשמש ממנו)? בניסכא בתרא (זריקה אחרונה של חוט, לשון 'המיסך': בחוט האחרון של קנה, שהקנה נשמש מהחוט והבוכיאר נופל). והא במקום פטור קאזלא (בין דופני היריעה, ואין זה רשות הרבים אלא מקום פטור, דאין רחב ארבעה)? אלא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר לשואליהן (אורגי יריעה אחרת, ויש לו לזה שנים).

ודילמא גבי הדדי הווי יתבי (ודילמא שואליהן גביהן הווי יתבין)? (אי גבייהו הווי יתבי) מטו הדדי בחפץ (מגיעין ידו של זה בשל זה בשפת היריעה כשמותחין חוט הערב; בחפץ - כמו **חופת חלוקה** 'יומא ע"ב). ודילמא שלחופי הווי משלחפי (לעולם גבי הדדי הווי יתבי, אלא שאין מכוונים: אלא זה נמשך לפניו זה לאחור)? ותו: מי שאילי מהדדי? והתניא לודא: (שמות לו, ד) [ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש] איש איש ממלאכתו אשר המה עושים - ממלאכתו הוא עושה, ואינו עושה ממלאכת חבירו (שכולם מוכנים בכלי אומנותם, ולא הוצרכו לישאול)! ותו: מעביר ארבע אמות ברשות הרבים מנלן דמיחייב? אלא כל ארבע אמות ברשות הרבים - גמרא גמירי לה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: מקושש - מעביר ארבע אמות ברשות הרבים הוה (לא תלשן ולא עימרן, אלא העבירן ארבע אמות - לכך נהרג). במתניתא תנא: **'תולש הוה'**; רב אחא ברכי יעקב אמר: מעמר הוה (תלושין ומפחרין היו ועמרן, כדאמרן (שבת ע"ג, ב); האי מאן דכניף מלחא - חייב משום מעמר).

למאי נפקא מינה? לכדורב, דאמר רב: מצאתי מגלת סתרים (שהסתירה, לפי שאין כותבין הלכות) בי רבי חייא, וכתוב ביה **'איסי בן יהודה אומר: אבות מלאכות ארבעים חסר אחת - ואינו חייב אלא אחת'** (על כרחיך לענין שוגג קאמר, ולחטאת, דבמזיד תרי קטלי לא מקטלי -)

(ולחכי פרי'): אחת ותו לא? והתנן [שבת פ"ז מ"ב] **'אבות מלאכות ארבעים חסר אחת'**, והוינן בה: מניינא למה לי? ואמר רבי יוחנן: שאם עשאן כולם בהעלם אחד **חייב על כל אחת ואחת?** אימא **'אינו חייב על אחת מהם'** (מיתה) (יש בהן אחת שאינו נהרג עליה, ולא פירש איזו היא; והשתא לרב יהודה אין זו העברה, שהרי נהרג מקושש עליה; ולמתניתא - אין תולש באותו ספק). רב יהודה פשיטא ליה דהמעביר חייב, ומתניתין פשיטא ליה דתולש חייב, ורב אחא בר יעקב פשיטא ליה דמעמר חייב: מר סבר הא מיהת לא מספקא [אינה מסופקת, כלומר: אפילו לשיטת איסי בן יהודה יהיה חייב על מלאכה זו שהוא טוען שהמקושש עבר עליה], ומר סבר הא מיהת לא מספקא:

תנו רבנן [דומה לספרי במדבר פסקא ק"ג]: **'מקושש זה צלפחד, וכן הוא אומר** (במדבר טו, לב) **ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש** [איש מקושש עצים ביום השבת], **ולהלך הוא אומר** (במדבר כ"ג) **אבינו מת במדבר** [והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו]; **מה להלן צלפחד - אף כאן צלפחד, דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי יהודה בן בתירא: עקיבא! בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין: אם כדבריך - התורה כיסתו, ואתה מגלה אותו? ואם לאו - אתה מוציא לעז על אותו צדיק!'**

(שבת צו, א)

ואלא הא גמר גזירה שוה (ואם כן לא כסתו התורה, דהוה ליה כמפורש, ומשני: ר' יהודה בן בתירא לא גמרה, ואין אדם דן גזירה שוה מעצמו) !
גזירה שוה לא גמר.

אלא (לדבי יהודה) מהיכא הוה (באיזו חטא מת, דכתיב (במדבר כז, ג) כי בחטאו מת) ?
מ' ויעפילו [לעלות אל ראש ההר וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה] (במדבר יד, מד) הוה (שלא הרשיע כל כך כחילול שבת) ;

כיוצא בדבר אתה אומר [ספרי במדבר פסקא קה] : ' (במדבר יב, ט) ויחר אף ה' בם וילך - מלמד שאף אהרן נצטרע, דברי רבי עקיבא ; אמר לו רבי יהודה בן בתירא : עקיבא ! בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין : אם כדברין - התורה כסתו ואתה מגלה אותו ? ואם לאו - אתה מוציא לעז על אותו צדיק !'
ואלא הכתיב 'בם' ?
ההוא - בנזיפה בעלמא.

תניא כמאן דאמר אף אהרן נצטרע [ספרי במדבר פסקא קה], דכתיב (במדבר יב, ט) [והענן סר מעל האהל והנה מרים מצרעת כשלג] ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת - תנא : שפנה מצרעתו (קדם ונתרפא) .

אמר ריש לקיש : החושד בכשרים - לוקה בגופו, דכתיב (שמות ט, א) [ויען משה ויאמר] והן לא יאמינו לי [ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ה'], וגליא קמי קוב"ה דמהימני ישראל ; אמר לו : הן מאמינים בני מאמינים, ואתה אין סופך להאמין ; הן מאמינים - דכתיב (שמות ט, א) [ויאמן העם] [וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את ענים ויקדו וישתחוו] בני מאמינים - (בראשית טו, י) [והאמין ב'] [ויחשבה לו צדקה] ; אתה אין סופך להאמין - שנאמר (במדבר כ, יב) [ויאמר ה' אל משה ואל אהרן] יען לא האמנתם בי [להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם] ; ממאי דלקה ?

דכתיב (שמות ט, א) [ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך] [ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת כשלג] (היינו לוקה בגופו) .

אמר רבא, ואיתימא רבי יוסי ברבי חנינא : מדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות, דאילו במדת פורענות כתיב 'ויוציאה והנה ידו מצרעת כשלג', ואילו במדה טובה כתיב (שמות ט, א) [ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו] ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו - מחיקו הוא דשבה כבשרו (אחר היציאה מצורעת כשלג, ובמדה טובה כתיב מחיקו והנה שבה) .

(שמות ט, ב) [וישליכו איש מטהו והיו לתנינם] ויבלע מטה אהרן את מטותם - אמר רבי אלעזר : נס בתוך נס (לאחר שחזר ונעשה מטה בלען, ולא כשהוא תנין, דלא כתיב 'ויבלע תנין אהרן') .

מרה"י לרה"י [ורשות הרבים באמצע - רבי עקיבא מחייב וחכמים פוטרין] : בעי רבה : למטה מעשרה פליגי, ובהא פליגי : דמר סבר : אמרינן קלוטה כמה שהונחה, ומר סבר לא אמרינן קלוטה כמה שהונחה, אבל למעלה מעשרה דברי הכל פטור, ולא ילפינן זורק ממושיט (שהיה בעבודת הלויים למעלה מעשרה מרשות היחיד לרשות הרבים באמצע, וסיפא, דקתני *הזורק פטור והמושיט חייב* - דברי הכל היא) ? או דילמא למעלה מעשרה פליגי, ובהא פליגי : דמר סבר ילפינן זורק ממושיט ומר סבר לא ילפינן זורק ממושיט (ומשום הכי פליגי ופטרי רבנן : דאין כאן אויר רשות הרבים, וזורק ממושיט לא ילפינן, ורבי עקיבא יליף, וסיפא - רבנן קאמרי לה), אבל למטה מעשרה דברי הכל חייב, מאי טעמא ? קלוטה כמה שהונחה דמיה ?

אמר רב יוסף : הא מילתא איבעיא ליה לרב חסדא, ופשטה ניהליה רב המנונא מהא : 'מרשות היחיד לרשות היחיד ועובר ברשות הרבים עצמה' ('ועובר' גרסינן : מרשות היחיד לרשות היחיד ועובר ברשות הרבים עצמה - ולא גרסינן ברישא 'הזורק') : רבי עקיבא מחייב וחכמים פוטרין, מדקאמר 'ברשות הרבים עצמה' - פשיטא למטה מעשרה פליגי, ובמאי ? : אילימא במעביר למטה מעשרה הוא דמחייב, למעלה מעשרה לא מחייב - והאמר רבי אלעזר (ב'המצניע') : המוציא משוי למעלה מעשרה - חייב, שכן משא בני קהת ! אלא לאו בזורק (מיירי מתניתא, כי מתניתין) ולמטה מעשרה הוא דמחייב (וקתני בברייתא 'עצמה', ובהא הוא דמחייב רבי עקיבא - משום דנקלטה באוירו של רשות

הרבים), למעלה מעשרה לא מחייב - שמע מינה בקלוטה כמה שהונחה פליגי?

שמע מינה.

ופליגא דרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: מחייב היה רבי עקיבא אפילו למעלה מעשרה (דיליף זורק ממושיט), והאי דקתני 'רשות הרבים עצמה' - להודיעך כחן דרבנן;

ופליגא (הא דרבי אלעזר) דרב חלקיה בר טובי, דאמר רב חלקיה בר טובי: תוך שלשה - דברי הכל חייב (ואף על גב דלא נח - מודו דכמונח דמי); למעלה מעשרה - דברי הכל פטור (דלא ילפינן זורק ממושיט); משלשה ועד עשרה - באנו למחלוקת רבי עקיבא ורבנן (ובקלוטה כמה שהונחה). תניא נמי הכי: 'בתוך שלשה - דברי הכל חייב; למעלה מעשרה - אינו אלא משום שבות' (שזרק מדרשותיו לרשות חבירו, ולא משום הפסק רשות הרבים, דהוא הדין נמי אם היתה אצלו עד שיערבו), ואם היו רשויות שלו (שתיהן) - מותר (לכתחילה); משלשה ועד עשרה - רבי עקיבא מחייב וחכמים פוטרין. אמר ר' מר 'אם היו רשויות שלו - מותר' לימא תהוי תיובתיה דרב, דאיתמר: שני בתים בשני צדי רשות הרבים, רבה בר רב הונא אמר רב: אסור לזרוק מזה לזה (ואפילו הן שלו, דאי משלו לשל חבירו - לא הוה שרי שמואל), ושמואל אמר: מותר לזרוק מזה לזה, ולא מי אוקימנא לההיא (בעירובין) כגון דמידלי חד ומתתי חד, דזימנין נפל (דמתוך כך צריך לאמן ידו מגבוה לנמוך או מנמוך לגבוה טריד בה, ודילמא לא זריק על הגג ונופל לרשות הרבים) ואתי לאתויי. (ולהכי נקט ואתי לאתויי: דאילו משום נפילת רשות הרבים - ליכא חיוב חטאת, דמתעסק הוא אצל הוצאה, דלא נתכוון לזרוק לרשות הרבים.)

אמר ליה רב חסדא לרב המנונא, ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא: מנא הא מילתא דאמור רבנן 'כל פחות משלשה - כלבוד דמי' (דרשות שאינו גבוה שלשה - בטל אצל רשות הרבים)?

אמר ליה (סברא היא): לפי שאי אפשר לה לרשות הרבים שתילקט במלקט וברהיטני (לפי שאי אפשר להחליק רשות הרבים מגבשושית כאילו נלקטו במלקט ורהיטני [פליגי] [מקצוע] בלעז, והן בשני גווי כלים של עץ, וברזל חד נעוץ בתוכו, ובהן משה פני רוחב הקרש ומחליקה; הלכך, גבשושיות נמי רשות הרבים).

אי הכי (אי מסברא) - שלשה נמי? ותו, הא דתנן 'המשלשל (מוריד) דפנות למעלה למטה (מתחיל לארוג דופני הסוכה בערב כלפי מעלה, ומשלשל ובא כלפי מטה), אם הן גבוהין מן הארץ שלשה טפחים - פסולה', הא פחות משלשה כשרה (דאמרינן: לבד - כמי שנכפף עליהן, ונשלמו עד למטה; הכא לאו טעמא דתילקט הוא)? התם - היינו טעמא: משום דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה (ובפחות משלשה ליכא בקיעת גדיים).

תינח למטה, למעלה מאי איכא למימר (למעלה, היכא דאמרינן לבד למעלה - בכמה דוכתי, כגון 'מקיפין שלשה חבלים' דעירובין (פ"א מ"ט דף ט"ב), וכגון שהרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים - פסולה (סוכה י"א, א)?

אלא כל פחות משלשה כלבוד דמי - הלכתא גמירי לה.

תנו רבנן: 'משות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד כאמצע: רבי מחייב [במשנה שבת פ"א מ"א: רבי עקיבא מחייב] וחכמים פוטרין'; רב ושמואל, דאמרי תרוניהו: לא חייב רבי אלא ברשות היחיד מקורה, דאמרינן 'ביתא - כמאן דמליא דמי (מתוך שהוא חושך ומלא הבלא)', אבל שאינו מקורה (כגון חצר) - לא.

אמר רב חנא אמר רב יהודה אמר שמואל: מחייב היה רבי שתיים: אחת משום הוצאה ואחת משום הכנסה. יתיב רב חנא וקא קשיא ליה (בהא דאגמריה רביה):

(שבת צ"ב, ב)

למימרא דמחייב רבי אתולדה במקום אב? והתניא: 'רבי אומר: דברים הדברים אלה הדברים' (גבי שבת, דכתיב בויקהל [שמות לה, א]: אלה הדברים [אשר צוה ה' לעשת אתם]; דברים משמע תרין, ה"א - מרבי חד, הא תלת; 'אלה' בגימטריא תלתין ושש) - אלו ל"ט מלאכות שנאמרו למשה בסיני' (ומניינא למה ליי? - על כרחיך לדעת כמה חטאות אדם מתחייב בהעלם אחד על השבת, ואי מחייב אתולדה במקום אב בהעלם אחד - הוה להו טובא)! אמר ליה רב יוסף (לרב חנא): מר - אהא מתני לה (להא דרב יהודה אמר שמואל 'מחייב היה רבי שתיים'), וקשיא ליה דרבי אדרבי; אנן - אדרבי יהודה

מתנינן (רב יהודה לאו אהא אמרה, אלא אדרבי יהודה מתני לה), ולא קשיא לן (ולא קשיא ליה: דלא אשכחן בעלמא דפטר רבי יהודה אתולדה במקום אב), דתניא: 'מרשות היחיד לרשות הרבים, ועבר ארבע אמות ברשות הרבים' (קודם שתנוח, דאיכא תרתי, הוצאה וזריקה ארבע אמות) - רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרין'.

אמר רב יהודה אמר שמואל: מחייב היה רבי יהודה שתיים: אחת משום הוצאה ואחת משום העברה (ורבנן פטרי אהעברה, משום דלא סבירא להו קלוטה כמה שהונחה, ותהוי כמי שהונחה משיצתה בפתח וחזרה ונעקרה ונחה לסוף ארבע; אבל חייב הוא משום הוצאה), דאי סלקא דעתא חדא הוא דמחייב - מכלל דרבנן פטרי לגמרי! הא אפיק לה מרשות היחיד לרשות הרבים!?

ממאי? דילמא לעולם אימא לך רבי יהודה חדא הוא דמחייב, ורבנן פטרי לגמרי, והיכי משכחת לה? - כגון דאמר "עד דנפקא ליה לרשות הרבים - תנוח", ובהא קמיפלגי: דרבי יהודה סבר: אמרינן קלוטה כמה שהונחה, ואיתעבידא ליה מחשבתו (שנחה ביציאתה מיד; הלכך חייב משום הוצאה, אבל משום העברה - לא מחייב, ואף על גב דחשיב ליה כמה שהונחה ונעקרה והונחה: משום דהויא תולדה במקום אב), ורבנן סברי: לא אמרינן קלוטה כמה שהונחה, ולא איתעבידא ליה מחשבתו, אבל אתולדה במקום אב - לא מחייב רבי יהודה.

לא סלקא דעתא! דתניא: 'רבי יהודה מוסיף' (עם שאר אבות מלאכות, להא דאמרן דלכך נמנו, שאם עשאן בהעלם אחד - חייב על כל אחד ואחד) אף השובט (מכרכר בכרכר) והמדקדק (לאחר שמתח החוט של ערב - מכה בכרכר בשנים ושלושה מקומות; ויש מפרשים: מדקדק = משהו האריגה: כשיש שני חוטין כרוכין זה עם זה ומובדלים מן השאר, משהו אותן בכרכר או במחט);

אמרו לו: שובט הרי הוא ככלל מוסף, מדקדק הרי הוא ככלל אורג! מאי לאו דעבדינהו לתרווייהו בהדי הדדי (שובט ומדקדק בהדי שאר מלאכות, דהא מוסיף קתני, ומיטך ואורג נמנו עם אבות מלאכות, ואלה תולדותיהם, כדקתני: 'שובט בכלל מוסף'), ושמע מינה מחייב היה רבי יהודה אתולדה במקום אב! ממאי? דילמא לעולם דעבדה להא לחודה והא לחודה, ורבי יהודה אתולדה במקום אב לא מחייב, ובהא קמיפלגי: דרבי יהודה סבר הני אבות נינהו, ורבנן סברי הני תולדות נינהו; תדע, דקתני 'רבי יהודה מוסיף': אי אמרת בשלמא אבות - מאי 'מוסיף'? מוסיף אבות; אלא אי אמרת תולדות - מאי 'מוסיף' (הרי לא נמנו אלא אבות)?

איתמר נמי: רבה ורב יוסף, דאמרי תרווייהו: לא חייב רבי יהודה אלא אחת.

אמר ליה רבינא לרב אשי: ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דמחייב היה רבי יהודה שתיים (נהי נמי דמחייב אתולדה במקום אב, הכא לאו תרתי איכא, דאי להכא לסוף ארבע בעי לה דתנוח - הכא לא מחייב אהעברת ארבע, דלא עבר מתחילת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים, אלא אהוצאה לחודה הוא דמחייב, והוצאה אריכא הוא דעבד): אי להכא (אצל היציאה קבעי לה (דתנוח) - להכא (לסוף ארבע) לא קבעי לה (לא בעי לה דתנוח, וליתא לזריקה ארבע, ולא מחייב לה, דבעינן עקירה מתחילת ארבע ברשות הרבים והנחה לסוף ארבע ברשות הרבים, והכא עם יציאת הפתח - הא לא נח והעביר לסוף ארבע דניחייב אתרווייהו; ומיהו, אהוצאה הוא דמתחייב: דנתקיימה מחשבתו, דהא נח ברשות הרבים), אי להכא קבעי לה - להכא לא קבעי לה!?

אמר ליה: באומר "כל מקום שתרצה - תנוח" (וכיון דלא איכפת ליה - הויא ליה קיום מחשבה בתרווייהו).

פשיטא נתכוון לזרוק שמנה וזרק ארבע - הרי כתב 'שם' מ'שמעון' (דתנן לקמן בפרק 'הבונה' (שבת קג) דחייב בשתי אותיות - ואף על פי שנתכוין למלאכה גדולה); נתכוון לזרוק ארבע וזרק שמנה מהו? מי אמרינן הא אפיק ליה? או דילמא היכא דבעי הא לא נח?

ולאו היינו דאמר ליה רבינא לרב אשי, ואמר ליה: באומר "כל מקום שתרצה תנוח" (הא לא אמר הכי - לא מחייב אלא אם כן נחה במקום מחשבתו? - הכי נמי, בתרווייהו מיפטר: לא שנא נתכוון לזרוק שמונה וזרק ארבע, לא שנא לזרוק ארבע וזרק שמונה - פטור), ודקאמרת 'הרי כתב 'שם' מ'שמעון' (ואנתכוין לזרוק שמונה וזרק ארבע, דפשיטא ליה לחיובא) - (קא מויתיב): מי דמי? התם כמה דלא כתיב 'שם' לא מכתוב ליה 'שמעון' (הלכך כי כתב 'שם' - בכוונה כתיב, והא עבד ליה מלאכה, דיש שם אדם בשתי אותיות הללו), הכא כמה דלא זריק ארבע (שתנוח לסוף ארבע) לא מיזדריק ליה תמני (בתמיה, הלכך: כי נח לסוף ארבע - לא נתקיימה מחשבתו, ולא דמי ל'שם' מ'שמעון)? (לשון אחר - הכי גרסינן: אמר מר: הרי כתב 'שם' מ'שמעון' מי דמי כו' והיא היא.)

תנו רבנן [שבת פ"א מ"ג דף קא,א]: 'הזורק מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד באמצע (אם עבר ברשות הרבים) ארבע אמות (ואפילו על ידי צירוף) - חייב.

(שבת צח, א)

פחות מארבע אמות - פטור (דמשום הוצאה לא מחייב, דלא אמרין קלוטה כמה שהונחה).

מאי קא משמע לן?

הא קא משמע לן: רשויות (השוות) מצטרפות (רשות הרבים זו עם רשות הרבים זו, ודלא כרבי יוסי, דאמר בפרק 'המוציא יין' (שבת פ,א): אף בהעלם אחד לרשות אחת - חייב, לשתי רשויות - פטור), (ועוד קא משמע לן): ודלא אמרין קלוטה כמה שהונחה.

אמר רב שמואל בר יהודה אמר רב אבא אמר רב הונא אמר רב: המעביר ארבע אמות ברשות הרבים מקורה (מכוסה) - פטור, לפי שאינו דומה לדגלי מדבר.

איני והא עגלות (דמשכן), דמקורות הויין (בקרשים הסדורין עליהן, רחבן לאורך העגלה ואורכן לרחבן על ראש דפנותיה, וקא סלקא דעתך: על פני כל אורך העגלות היו מסודרות), ואמר רב משום רבי חייא: עגלות - תחתיהן וביניהן וצדיהן רשות הרבים (ובניהן - בין עגלה לעגלה שבצדה, ואף על פי שראשי הקרשים יוצאים לכאן ולכאן שתי אמות ומחצה לכל רוח, וראשי קרשים של עגלה זו מגיעין לראשי קרשים של זו שבצדה: שהרי חמש אמות היו בין עגלה לעגלה, כדלקמן, ורחב עגלה חמש אמות, החלל שתי אמות ומחצה, ובין הדפנות והאופנים ועובי האופנים שתי אמות ומחצה, ועשר אמות אורך הקרש; וכשאורכה נתון על דופני עגלה לרחבה - נמצאו שתי אמות ומחצה בולטין מכל צד, ונמצא ריוח שבין שתי העגלות מקורה בראשי קרשים, וצדיהן - ריוח שבין דופן עגלה לאופן ועובי האופן)!

כי קאמר רב (תחתיהן רשות הרבים) - בדראתא (בריוח שבין שורות הסדר, שהיה סודר קרש על קרש סדר אחד, ומניחו ריוח וסודר סדר אחר ומניחו ריוח).

מכדי אורכא דעגלה כמה הואי? - חמש אמיין (כדלקמן); פותיא דקרש כמה הואי? - אמתא ופלגא; כמה מותיב (כמה סדרים יכול להושיב על אורך דפנותיה)? - תלתא (ותו לא, ומחזיקות ארבע אמות וחצי), פשא ליה (ריוח) פלגא דאמתא; כי שדי ליה מר ביני וביני (כשאתה מחלק לריוח שבין הסדרים - אין בכל ריוח אלא רביע אמה, דהוא טפח ומחצה) - (דהוה ליה) כלבוד דמי (והיינו 'מקורה')?! מי סברת קרשים אפותייהו הוה מנח להו? אחודן מנח להו (דאיכא רווחא טפי)!

סוף סוף סומכא (עובי) דקרש כמה הוי? - אמתא (כדמשני לקמן: עוביין אמה); כמה הוה מותיב (כמה סדרים הוא מסדר)? - ארבעה (דעל כרחין, כל מה שיכול לסדר על פני אורך העגלה הוא מסדר, ואינו מגביה להושיב זו על זו; שהרי שתיים עשרה קרשים היו לעגלה אחת, שארבעים ושמונה קרשים היו: עשרים קרשים לצפון, ועשרים לדרום, ושש למערב, ושנים למקצועות; וכיון דרחבן אמה וחצי, ומושב חודן קצר [צ"ר], אם אתה מסדר זו על זו הרבה - הן נופלות, הלכך: כמה הוא מותיב - ארבע, דחמשה בחמשה לא יתבי: דאי אפשר לדחוקן ולצמצם להושיב חמשה בתוך חמשה אמות; ועוד: מפני בליטת הטבעות); פשא לה אמתא! כי שדי לה מר ביני וביני (לחלקה לאמה זו שלשה רווחים שבין ארבע סדרים) - כלבוד דמי (שאיין כאן ריוח אלא שני טפחים)!

הניחא (הא דאמרת שהריוח הזה רשות הרבים הוא) למאן דאמר 'קרשים' (עובי הקרשים) מלמטן - עוביין אמה, מלמעלן - כליין והולכין עד כאצבע' - שפיר (איכא למימר דאיכא רווחא טפי בין ארבע סדרים), אלא למאן דאמר 'כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלה עוביין אמה' (פלוגתא לקמן בשמעתין), מאי איכא למימר?

אמר רב כהנא: באטבעי (בריוח שבין צדי הקרשים שהטבעות קבועות בהם קאמר רב דהוי רשות הרבים, כלומר: אי אפשר לסדר בה ארבע סדרים כדקאמרת, לפי שטבעות קבועין בקרשים, כדכתיב (שמות כו,כט) ואת טבעותיהם תעשה זהב: שהיה תוחב הברייחים לתוכן, לפי שהן גבוהות, וכשיושבות על האדנים שאינם אלא אמה - מנענעות לפנים או לאחור, אלא שהברייחים מחברים את כולם, והברייח התיכון מחבר כל שלש הרוחות ומחזיקין זה את זה; ואותן טבעות - זקופין היו, ולא שוכבין, והיו רחבין, ואי אפשר להן לעמוד זה כנגד זה באותו ריוח! לפיכך מושיב שתיים זו אצל זו בראש העגלה האחת, ופונה צד הטבעות של חיצונה לחוץ ושל פנימית לפנים - ואין צריך להניח ריוח ביניהן! וכן בראש העגלה השני, וכל אחת - הריוח באמצע בין צדי הטבעות.)

(כך פירשו רבותי, וכך היו גורסין): אמר רב כהנא באטבעי, אטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה, ועגלה גופה מקורה הואי, אמר שמואל: ביתדות)

(ופרכינן): (הנך רווחא ד) אטבעי - היכא מנח להו? אגבא דעגלה (כדפרישית,

והתינח צדיהן וביניהן רשות הרבים, אלא תחתיהן היכי הוי רשות הרבים)? (הא) עגלה גופא

מקורה הואי (דקא סלקא דעתך שהיו עשויות כעלייה מלמטה, כאותן שלנו, שטוענין בהן חול ועפר לבניו)?!

(שבת צה, ב)

אמר שמואל: **ביתדות** (לא היו מקורות מלמטה, אלא יתדות היו, וריוח ביניהן כעין אותן שלנו העשויות להביא עצים).

(ולי נראה פירושו **דאטבי** כמו 'אטבא דספרי' האמור במנחות (לב, א), והוא גלואו"ן בלעז [חתיכת עץ סדוק], שמבקע מקל אחד בראשו ונושך בו דפי הקונטרס, והכי קאמר רב כהנא: **באטבי**: לא היה נותן ריוח בין כל סדרא וסדרא כדקאמרת, דמתוך שהסדר גבוה שלשה קרשים כל אחד רחבו אמה וחצי ומושב קצר שהוא אמה של עובי ותו לא - הרי הן נופלות זו על זו! אלא מושיב שתי שורות של שלש, שנים זו אצל זו כמין אטבי, ששתי צלעות האטבא סמוכות זו לזו - כן מושיב לראש העגלה האחת, ומחזיקות זו את זו, ונמצא מקום מושב הסדר שתי אמות, וכן עושה לראש השני, ואמת הריוח באמצע, **ופרכינן**: **היכא מנח להו לקרשים?** - **אגבה דעגלה**, והא **עגלה גופה מקורה הוא**, ותינח צידיהן וביניהן כו' כדפרישית; וללשון רבותי אין לשון הגירסא נראה כפירושו; ולמה החזירו אותן טבעות כאן? לשלחו פניהו לקרשים שבשני סדרים הפנימית שלא יהו טבעותיהן מכווין זו כנגד זו.)

תנו רבנן: **'קרשים מלמטן - עוביין אמה, ומלמעלן כליין והולכין עד כאצבע, שנאמר: (שמות כו, כד) [ויהיו תאמים מלמטה ויחדו] יהיו תמים על ראשו** [אל הטבעת האחת כן יהיה לשניהם לשני המקצעת יהיו], **ולהלן הוא אומר** (יהושע ג, טז) [ויעמדו המים הירדים מלמעלה כמו נד אחד הרחק מאד באדם מאדם העיר אשר מצד צרתן והירדים על ים הערבה ים המלח] **תמו נכרתו** [והעם עברו נגד ירחו] (מה 'תמו' הנאמר להלן לשון כלייה, אף 'תמים' האמור כאן לשון כלייה) - **דברי רבי יהודה; רבי נחמיה אומר: כשם שמלמטן עוביין אמה - כך מלמעלן עוביין אמה, שנאמר 'יחדו' (כולן שוות) ; והכתיב 'תמים'?**

ההוא דליתו שלמין ולא ליתו דניסרא (קרא אחד משתי חתיכות).

ואידך נמי, הכתיב 'יחדו'?

ההוא - דלא לישלחופינהו מהדדי (אחד לפניו ואחד לחוק, אלא מושיב הקרשים מכווין זה אצל זה: שיעמדו הקרשים מכוונים: עוביה של זו כנגד עוביה של זו);

בשלמא למאן דאמר 'כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלן עוביין אמה', היינו דכתיב (שמות כו, כב) **ולירכתי המשכן ימה תעשה ששה קרשים** [פסוק כג] **ושני קרשים תעשה למקצעת [המשכן בירכתי]** - דאתי פותיא דהני ממלי ליה לסומכא דהני (שכשהושיב ששה קרשים למערב - נמצא רחבן תשע אמות, והמשכן רחבו עשר; נמצא חסר הכותל חצי אמה לצפון וחצי אמה לדרום, ומביא שני קרשים אחד למקצוע זה ואחד למקצוע זה ומושיבין אצל השש, ורוחב הקרש אמה וחצי; נמצא חצי האמה ממלא וסותם חסרון הקיר מערבי, והאמה מכסה עביו של קרש הדרומי החיצון; נמצאו הזויות שוין: מבחוץ שני חודי הקרשים סמוכין יחד, וכן לצפון), **אלא למאן דאמר 'מלמטן עוביין אמה מלמעלן כליין והולכין עד כאצבע' האי עייל והאי נפיק** (דכיון דקרא אחד שבדרום ושבצפון למעלה כלה בעביו, וקרא ההוא נותן במקצוע רחב אמה וחצי - נמצא רחב הקרש של מקצוע בולט ויוצא לדרום מלמעלה חוץ מעביו של דרומי, וכן לצפון)!

דשפי להו (שמנסר אותם) לרוחב שני קרשים שבמקצוע, ומקצרן למעלה מרחבן שלא יהיו בולטין)

כי טורין (ההרים הללו, שהן משופעין [משני צדדים]).

(שמות כו, כח) **והבריה התיכון בתוך הקרשים** [מברח מן הקצה אל הקצה] - **תנא: 'בנס היה עומד'** (שאחר שהקרשים כולן נתונים באדנים לצפון למערב ולדרום - היה נותנו, ומבריה לשלשת הרוחות, ואין לך אומן יכול לעשות כן, ובנס היה נכפף מאליו);

(שמות כו, א) **ואת המשכן תעשה עשר יריעות** [שש משזר ותכלת וארגמן ותלעת שני כרבים מעשה חשב תעשה אתם] [פסוק ב] **אורך היריעה האחת שמנה ועשרים באמה** [ורחב ארבע באמה היריעה האחת מדה אחת לכל היריעת] **שדי אורכיהו לפותיא דמשכן, כמה הויא? - עשרין ותמני; דל עשר לאיגרא** (לרחב חלל המשכן, שהוא עשר אמות) - **פשא להו תשע להאי גיסא ותשע להאי גיסא; לרבי יהודה** (דאמר למעלה כליין עוביין של קרשים לכאצבע, אינן ממעטין ביריעות, וכשפורשן לרחב המשכן - נופלות תשע אמות לצפון, ומכסין תשע אמות לקרשים מבחוץ ו) **מיגליא אמה דאדנים** (ואמה של אדנים מגולה: שהאדנים גבהן אמה, וחלולין הם, והקרשים חרוצין למטה באמצע חצי אמה רחב בגובה אמה, ונשא חצי אמה לכאן וחצי אמה לכאן - והן שתי ידות לקרש האחד [שמות כו, יז], ומחסר מן הידות מבחוץ ומשני צידיהן לרכוב על עובי דופני האדן כשנועץ שתי הידות בשני אדנים כדי שיהיו הקרשים תכופות ומשולבות אשה אל אחותה, ולא יהא עובי האדן מפסיק ביניהן), **לרבי נחמיה** (דאמר אף מלמעלה עוביין אמה, ממעט עובי הקרשים הדרומיות והצפוניות אמה לכאן ואמה לכאן באורך היריעות, ואינן נופלות אלא שמונה אמות לכל צד -) **מיגליא אמה דקרשים** (חוץ לאדנים, ואמה דאדנים); **שדי פותיהו לאורכא דמשכן** (לאחר שחברו חמש יריעות לבד וכל אחת ארבע אמות רחב, הרי עשרים אמות, וכנגדן במחברת השנית שהיא של חמש יריעות - הרי ארבעים, שלשים מהן הויין גג למשכן לאורכו, ועשר העודפות) **כמה הויא? -** (וכנגדן במחברת השנית שהיא של חמש יריעות - הרי) **ארבעין; דל תלתין לאיגרא** [לגג] - **פשא להו עשר; לרבי יהודה** (דאמר אין עובי קרשים שבמערב ממעט בהו) **מכסיא אמה דאדנים** (נמצא העשר אמות כולן תלויות, ומכוסות כל עשר אמות של אורך הקרש, הרי אף האדנים של צד מערבי מכוסין), **לרבי נחמיה מיגליא אמה דאדנים.**

(שמות כו, ז) **ועשית יריעות עזים לאהל** [על המשכן עשתי עשרה יריעת תעשה אתם] (אלו יריעות עליונות הפרוסות על יריעות התחתונות; העליונות קרויות 'אהל', כלומר: לגג ומכסה, והתחתונות קרויות משכן עצמו - שהן לנוי: תכלת וארגמן ותולעת שני (שמות כו, א)) [פסוק ח] **אך היריעה האחת שלשים באמה** [ורחב ארבע באמה היריעה האחת מדה אחת לעשתי עשרה יריעת]; **שדי אורכיהו לפותיא דמשכן**, כמה הויא? - תלתין; **דל עשר לאיגרא - פשא להו עשר להאי גיסא ועשר להאי גיסא**; **לרבי יהודה מיכסא אמה דאדנים** (שנשאר מגולה מן התחתונות - יכסו העליונות), **לרבי נחמיה מיגליא אמה דאדנים** (ועודפה של יריעה זו הוצרך לכסות אמה דקרשים, שלא כסוה התחתונות).

תניא נמי הכי: ' (שמות כו, יג) **והאמה מזה והאמה מזה בעודף** [בארך יריעת האהל יהיה סרוח על צדי המשכן מזה ומזה לכסתו] (בעודף - שיריעות האהל עודפות על יריעות המשכן שתי אמות) - **לכסות אמה של אדנים** (יהיה סרוח על כיסוי התחתונות, לכסות מה שלא כיסוהו), **דברי רבי יהודה; רבי נחמיה אומר: לכסות אמה של קרשים**; **שדי פותיהו לאורכיה דמשכן**, כמה הויא? - **ארבעים וארבע** (דאחת עשרה יריעות היו); **דל תלתין לאיגרא - פשא להו ארבע סרי**; **דל תרתי לכפלא** (שהיתה נוטה ורחב חצי יריעה על רוח מזרחית שלא היו שם קרשים, שהוא פתח למשכן ואין שם אלא מסך פרוש כמו וילון כדכתיב ועשית מסך לפתח האהל וגו' (שמות כו, לו)), **דכתיב** (שמות כו, ט) [וחברת את חמש היריעות לבד ואת שש היריעות לבד] **וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל - פשא להו תרתי סרי**; **בשלמא לרבי יהודה** (דאמר עובי הקרשים לא ממעט ביריעות) - **היינו דכתיב** (שמות כו, יב) [וסרח העדף ביריעת האהל] **חצי היריעה העדפת** (בעליונות יותר מן התחתונות) **תסרח** [על אחרי המשכן] (סרוח על כל אורך הקרשים והאדנים של מערב ונגררות בארץ), **אלא לרבי נחמיה** (אמה אחת נגררת ותו לא, שהרי עובי הקרשים מיעט בה אמה) **מאי 'תסרח'?** **תסרח מחברותיה** (חצי היריעה סרוחה מחברותיה: אמה ממנה לכסות האדנים, ואמה נגררת). **תנא דבי רבי ישמעאל: 'למה משכן דומה? - לאשה שמהלכת בשוק ושפוליה** (שולי בגדיה) **מהלכין אחריה** (כך היתה יריעה של אחריה נגררת בארץ).'

תנו רבנן: **'חרוצים היו קרשים** (כמו שפירשתי: חצי אמה באמצע רחבן מלמטה בגובה אמה, ונשאין הידות לכאן ולכאן, וגם הם חרוצים מבחוץ כשיעור עובי דופן האדן ברחב ובגובה אמה עד הארץ, לרכוב על האדן: שיהו משולבות קרש על קרש, ולא יפסיק עובי שני האדנים ביניהם), **וחלולים היו האדנים** (שבאותו חלל היו תוקעין ידות הקרשים),

(שבת צט, א)

ונראין קרסין כלולאות ככוכבים בוקיע' (מילתא אחריתי היא: שתי מחברות היו היריעות, כל אחת ואחת חמש יריעות תפורות זו עם זו במחט על פני כל ארכן, ובאמצע היה מחבר בקרסים, מחברת עם מחברת: שהיו לולאות בשפת חיצונה של כל מחברת באמצע המשכן אלו כנגד אלו, כדכתיב מקבילות הלולאות וגו' (שמות כו, ה))

תנו רבנן: **'יריעות התחתונות - של תכלת ושל ארגמן ושל תולעת שני ושל שש, ועליונות - של מעשה עזים; וגדולה חכמה שנאמרה בעליונות יותר ממה שנאמרה בתחתונות, דאילו בתחתונות כתיב** (שמות לה, כה) **וכל אשה חכמת לב בידיה טוו** [ויביאו מטוה את התכלת ואת הארגמן את תולעת השני ואת השש], **ואילו בעליונות כתיב** (שמות לה, כו) **וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה בחכמה טוו את העזים** (נשא לבן - יתירות חכמה משמע), **ותניא משום רבי נחמיה: 'שטוף בעזים וטווי מן העזים.'**

שתי גזוזטראות [זו כנגד זו ברשות הרבים, המושיט והזורק מזו לזו - פטור; היו שתיהן בדיוטא אחת - המושיט חייב והזורק פטור, שכך היתה עבודת הלויים: שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים מושיטין הקרשים מזו לזו - אבל לא זורקין]:

אמר רב משום רבי חייא: עגלות, תחתיהן וביניהן וצידיהן - רה"ר; **אמר אביי: בין עגלה לעגלה** (שבצדה) - **כמלא ארך עגלה; וכמה ארך עגלה? חמש אמות.**

למה לי (אורך העגלה חמש אמות)? **: בארבע ופלגא סגי** (שאם מסדרן על רחבן - אינו מסדר על חמש אמות יותר משלש, והרי בארבע ומחצה יכול לסדרן; ואי מסדרן בחוון - יותר מארבע לא יסדר: מפני הפסקת מקום הברייחם שבאמצע הסדרים, ובפלגא אמה נמי תסגי ליה)? **כי היכי דלא לידחקו קרשים** (אם בא לסדרן על רחבן).

אמר רבא: צידי עגלה (חלל שבין דפנות לאופנים, ועובי הדופן, ועובי האופן) - **כמלא רחב עגלה** (שני הצדדים כמלא רחב חללה, דהיינו אמה ורביע לכל צד); **וכמה רחב עגלה? שתי אמות ומחצה.**

למה לי (רחבה תרתי ופלגא) ? : (אם מפני שאם יצטרך להושיב מן הקרשים לתוכה יכניס, וישכיבם בה על חודן) באמתא ופלגא סגיא !!

כי היכי דלא לידדו קרשים (שלא יהיו הקרשים המוטלים לאורכן על דופןותיה לרחבן מדדין ונוטין לכאן ולכאן: שאם מושבות הקרשים קצר [צר], מתוך שהן ארוכות ויוצאות לחוץ הרבה - יכבד אחד מן הראשין כשהן מדדין בהליכתן, ויפלו) .

אלא דקיימא לן 'דרך רשות הרבים שש עשרה אמה' - אנן דגמרינן לה ממשכן: דמשכן - חמיסרי הואי (שתי העגלות ההולכות זו בצד זו רחב כל אחת חמש אמות - הרי עשר, וחמש אמות ריוח שבין עגלה לעגלה - הרי חמשה עשרה) ! ? (ואם תאמר: יותר מעשרים הן, שהרי הקרשים אורכן עשר אמות, והן מוטלות על גבי דופני עגלה לרחבה, נמצא אורך הקרשים הרי עשרים אמה, לבד מה שצריך למשוך קרשי כל עגלה ועגלה לצד החיצון של עגלה שלא יגיעו ראשי הקרשים זו בזו ומעכבין את הילוך העגלות!) ?
- אין זה תשובה, שהקרשים למעלה מעשרה הן, שהעגלה גבוהה עשרה, ולגבי רשות הרבים - לית לן למיחשב אלא מקום העגלות וריוח שביניהן שהוא למטה מעשרה, דכל למעלה מעשרה - לאו רשות הרבים היא, הלכך לא חשיב ליה.)

אמתא יתירא הואי (עוד צריך להיות ברחב הדרך עודף אמה, שתתן חצי אמה לכאן וחצי אמה לכאן לשני צדדין החיצונות של שתי עגלות), דהוה קאי בן לוי: דכי משתלפי קרשים (זו מזו ליפול לתוך אויר שביניהם) - הוה נקיט להו (נכנס לבין האויר אמה שביניהם ועומד בחצי אמה שיש בין העגלה לצדדין, ומתקן את הסדר זו על זו שלא תפול העליונה; וכל הדרך הוא מהלך אחורי העגלה, וכשרואה אותן משתלפות אל תוך האויר - רץ לתוך בליטת הקרשים שבצדדין עד שמגיע לאמת האויר שביניהם, ודוחק עצמו לעמוד בחצי אמה עד שיחזיר הנשלפת למקומה ועל סדרה) .

משנה :

חולית הבור (קרקע חפירת הבור נותנין סביבותיו להקיף כמין חומה, כמו שאנו נותנין היקף עצים או אבן סביב פי הבור), והסלע, שהן גבוהין עשרה ורחבן ארבעה - הנוטל מהן והנותן על גבן חייב; פחות מכך פטור.

גמרא :

למה לי למיתני 'חולית הבור והסלע' ליתני 'הבור והסלע' (פשיטא לן דסלע נקט לענין גובהה, ובור לענין עומק שנוטל מתוכו ומוציא לרשות הרבים, דאי לענין גובהה - כגון למוריד מחוליא למטה, וכגון דרחבה ארבע - למה לי למיתניא כלל? הא תנא ליה 'סלע'! אלא ודאי למוציא מתוך אגוני בור נקט לה; וכיון דהכי הוא - 'חוליא' למה לי? ליתני 'הבור' לעומק 'והסלע' לגובה) ?
מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: בור וחוליתה מצטרפין לעשרה (לשויה הבור רשות היחיד; ואם הוציא מתוך אגון חוליא - חייב) .
תניא נמי הכי: 'בור ברשות הרבים עמוקה עשרה ורחבה ארבעה - אין ממלאין הימנה בשבת

(שבת צט, ב)

אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים (שיהא הממלא עומד לפנים מן המחיצה וממלא), ואין שותין הימנה בשבת (לעמוד על שפתה ולשאוב בכלי ולהכניס ראשו לחללה ולשתות, כדתנן [עירובין פ"י מ"ו]: 'לא יעמוד אדם ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד', שמא ימשוך הכלי אצלו) אלא אם כן הכניס לה ראשו ורובו (למקום שהוא שותה); ובור וחוליתה מצטרפין לעשר' .

בעא מיניה רב מרדכי מרבא: עמוד ברשות הרבים גבוהה עשרה ורחב ארבעה, וזרק ונח על גביו - מהו? מי אמרינן הרי עקירה באיסור (מברשות הרבים) הרי הנחה באיסור (ברשות היחיד) ? או דילמא כיון דממקום פטור קאתיא (שאי אפשר שלא הגביה תחילה למעלה מן העמוד, שהוא מקום פטור, שאינו אויר רשות הרבים, ואויר רשות היחיד נמי לא הוי, דכי אמרינן רשות היחיד עולה עד לרקיע - הני מילי כנגד רשות היחיד, אבל האי - מקמי דלימטי לאויר עמוד אגביה למעלה מעשרה) - לא ?
אמר ליה: מתניתין היא !

אתא שייליה לרב יוסף, אמר ליה: מתניתין היא !

אתא שייליה לאבבי, אמר ליה: מתניתין היא !

אמר להו: כולכו ברוקא דהדדי תפיתו (כולכם רוק אחד אתם ורקקים) !

אמרו ליה: ואת לא תסברא (דמתניתין היא) ? והתנן 'הנוטל מהן ונותן על גבן חייב' !

אמר להו: דילמא מתניתין במחט (דאינה גבוהה) .

מחט נמי, אי אפשר דלא מדליא פורתא !

דאית ליה (לסלע) מורשא (סדק) נמוך מעשרה, וכיון דכולה גבוהה עשרה בר מההיא מורשא, ואיהו לא הוי מקום חשוב - הוי ליה חורי רשות היחיד; אי נמי דרמיה (מחט) בחריצה (בחרין שבסלע שבראשו, ולא נפל מלמעלה מעשרה, אלא לתוך עשרה) !

אמר רב מישא: בעי רבי יוחנן: כותל ברשות הרבים גבוה עשרה ואינו רחב ארבע, ומוקף לכרמלית (בכותל זה הקיפו בקעה שהיתה כרמלית ועל ידו נעשית רשות היחיד, כגון: שהוקף לדירה, או לא הקיפו בו אלא בית סאתים), ועשאו רשות היחיד, וזרק (מרשות הרבים) ונח על גביו (על ראשו) - מהו? מי אמרינן כיון דאינו רחב ארבעה - מקום פטור הוא? או דילמא כיון דעשאו (דכותל זה עשאו לכרמלית זו) רשות היחיד - כמאן דמלי דמיה (והוי אצל ראשו כארעא סמיכתא כל החלל) ?

אמר עולא: קל וחומר: לאחרים עושה מחיצה (כל החלל עשאו רשות היחיד), לעצמו (ראש הכותל) לא כל שכן! איתמר נמי: אמר רבי חייא בר אשי אמר רב, וכן אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן: כותל ברשות הרבים גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה, ומוקף לכרמלית, ועשאו רשות היחיד - הזורק ונח על גביו חייב: לאחרים עושה מחיצה, לעצמו לא כל שכן!

בעי רבי יוחנן: בור תשעה, ועקר ממנו חוליא (והניחו ברשות הרבים) והשלימה לעשרה, מהו? עקירת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו, ומיחייב אף על גב דמקמי עקירה לאו רשות היחיד הוה, בשעת עקירה מיהא רשות היחיד הוה) - או לא מיחייב? ואם תימצי לומר כיון דלא הוי מחיצה עשרה מעיקרא לא מיחייב, בור עשרה ונתן לתוכה חוליא ומיעטה מהו? הנחת חפץ וסילוק מחיצה (בהנחה זו נסתלקה מחיצת הבור שנתמעטה מעשרה) בהדי הדדי קאתו מיחייב (מי מהני האי מיעוטא למיפטריה) - או לא מיחייב?

תיפשוט ליה מדידיה, דתנן (שבת פ"א מ"ג דף ק"א): 'הזורק ארבע אמות ככותל: למעלה מעשרה טפחים - כזורק באויר, למטה מעשרה - כזורק בארץ, והזורק בארץ ארבע אמות חייב'; והוינן בה: והא לא נח? ואמר רבי יוחנן: בדבילה שמינה (שנדבק בפני הכותל) שנינו; ואמאי (מיחייב)? הא קא ממעט מארבע אמות (הא מתניתין ארבע אמות' קתני, ואפילו מצומצמות; וכי נח בפני הכותל - נתמעט הזריקה מארבע אמות כדי מקום הדבילה, וקתני חייב, כיון דמעיקרא ארבע אמות הוה) ! התם לא מבטל ליה (דבילה, הלכך לאו מיעוט הוא) הכא מבטל ליה.

בעי רבא: זרק דף ונח על גבי יתידות (דקות, שהיו גבוהות עשרה ואין רחבות ארבעה, ודף זה רחב ארבעה - עשאו רשות היחיד) מהו (להתחייב בזריקה זו)? מאי קמבעיא ליה? הנחת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי קאתו? - היינו דרבי יוחנן?! כי קמבעיא ליה לרבא - כגון דזרק דף וחפץ על גביו - מאי? כיון דבהדי הדדי קאתו, כהנחת חפץ ועשיית מחיצה דמי? או דילמא כיון דלא אפשר דלא מידלא פורתא והדר נייח - כעשיית מחיצה והנחת חפץ דמי (כעשיית מחיצה - ברישא, והדר הנחת החפץ דמי - חייב, דבשעת הנחתו כבר נעשה דף רשות היחיד) ('ואם תימצי לומר' הוא: אם תימצי לומר כרבי יוחנן, דהנחת חפץ ועשיית מחיצה בהדי הדדי לא מיחייב - הכא ודאי אדף לא מיחייב, מיהו אחפץ מהו לחיובי: דלא אפשר דלא מידלי החפץ מעל הדף בשעת הנחת הדף, והדר נייח) ? תיקו.

אמר רבא: פשיטא לי מים על גבי מים - היינו הנחתן (ואם נטל מקצתן והוציא - הוה עקירה); אגוז על גבי מים

(שבת ק"א)

לאו היינו הנחתן (ואם נטלו משם - לאו עקירה היא);

בעי רבא: אגוז בכלי וכלי צף על גבי מים מהו? מי אמרינן בתר אגוז אזלינן, והא נייח? או דילמא בתר כלי אזלינן, והא לא נייח? תיקו.

שמן על גבי יין - מחלוקת רבי יוחנן בן נורי ורבנן (לענין שבת),
 דתנן [טבול יום פ"ב מ"ה]: 'שמן' (של תרומה) שצף על גבי יין (של תרומה) ונגע
 טבול יום בשמן - לא פסל אלא שמן (משום הכי נקט טבול יום: משום דפוסל ואינו
 מטמא, הלכך לא פסל אלא שמן בלבד - דלאו חיבור הוא למיהוי כחד, ואילו הוה [הנוגע] טמא - הוה מטמא
 ליה לשמן, ושמן פסל ליה ליין); רבי יוחנן בן נורי אומר: שניהם חיבור זה
 לזה (דהוי כחד - ונפסל אף היין) ' (ולענין שבת נמי, לרבנן הוה ליה כאגוז על גבי מים, ולרבי יוחנן
 [בן נורי] הוה ליה כמים על גבי מים) .

אמר אביי: בור ברשות הרבים עמוקה עשרה ורחבה שמנה וזרק
 לתוכה מחצלת - חייב; חילקה במחצלת - פטור ('וזרק לתוכה מחצלת' - משום
 סיפא נקט ליה, דבעי למימר: חלקה במחצלת פטור, לאשמעינן דהנחת חפץ וסילוק מחיצה בהדדי - פטור,
 והכא סילוק מחיצה: דדיל הכא ליכא ארבעה, חיל הכא ליכא ארבעה: דבצר ליה עובי מקום מחצלת)
 לאביי, דפשיטא ליה דמחצלת מבטלא מחיצה - כל שכן חוליא
 דמבטלא מחיצה (דסילוק מחיצה ודאי הוא דמבטיל לה); לרבי יוחנן, דמיבעיא
 ליה חוליא - מחצלת פשיטא דלא מבטלא מחיצתה (דאי נמי אמרינן סילוק מחיצה
 והנחת חפץ כי הדדי פטור, הכא - חייב, דלא מבטל ליה, הלכך לאו סילוק מחיצה היא) !

ואמר אביי: בור ברשות הרבים עמוקה עשרה ורחבה ארבעה מלאה
 מים, וזרק לתוכה (מרשות הרבים מידי דניחא, כגון אבן או מים) - חייב (ולא אמרינן
 'כיון דמלא הוא - לא הוי רשות היחיד, דמבטל להו מחיצות'); מלאה פירות וזרק לתוכה -
 פטור (דבטיל מחיצות כאילו מלאה עפר), מאי טעמא? - מים לא מבטלי
 מחיצתא, פירות מבטלי מחיצתא.
 תניא נמי הכי (דמים לא מבטלי מחיצה): 'הזורק מן הים לאיסרוטיא (=סרטיא
 [כלומר: מכרמלית לרשות הרבים]) ומן האיסרוטיא לים - פטור; רבי שמעון
 אומר: אם יש (ביס) במקום שזרק (גומא מיוחדת לבדה) עמוק עשרה ורחב
 ארבעה (רשות היחיד לעצמה היא, ולא הוי כשאר ים, אף על גב דים נמי עמוק הוא) - חייב'
 (וממילא שמעינן מדרבי שמעון דמים לא מבטלי מחיצה) .

משנה:

הזורק ארבע אמות בכותל: למעלה מעשרה טפחים - כזורק באויר;
 למטה מעשרה טפחים - כזורק בארץ; הזורק בארץ ארבע אמות -
 חייב.

גמרא:

והא לא נח!?

אמר רבי יוחנן: בדבילה שמינה שנינו.
 אמר רב יהודה אמר רב אמר רבי חייא: זרק למעלה מעשרה והלכה
 ונחה בחור כל שהוא - באנו למחלוקת רבי מאיר ורבנן (דאיפליגו
 ב'חוקקים להשלים' בפרק קמא דיומא (יא,ב), ובעירובין (יא,ב)): לרבי מאיר, דאמר 'חוקקין
 להשלים' (במקום שיש כדי לחוק) - מיחייב (הכא חייב, דרואין החור כאלו הוא ארבע),
 לרבנן, דאמרי 'אין חוקקין להשלים' - לא מיחייב.
 תניא נמי הכי: 'זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהוא -
 רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרין' .

אמר רב יהודה אמר רב: תל המתלקט (שהוא מדרון, והולך ומתלקט מעט מעט עד
 שמגביה) עשרה מתוך ארבע (אמות - הרי הוא כאלו זקוף כולו, והוי רשות היחיד במקום גובהו),
 וזרק (מרשות הרבים) ונח על גביו - חייב (ודוקא נקט 'מתוך ארבע אמות': דאי מתוך
 חמש - הרי הוא כשאר רשות הרבים, דניחא תשמישתיה להילוך) .
 תניא נמי הכי: 'מבוי ששנה לתוכו ונעשה מדרון לרשות הרבים
 (שהיה קרקע המבוי גבוה מקרקע רשות הרבים והוצרך לשפוע אצל פתחו לצד רשות הרבים) או שנה
 לרשות הרבים (שהיה רשות הרבים גבוה מקרקע המבוי, וכניסת המבוי נמי מן הפתח ולפנים גבוה
 כקרקע רשות הרבים ברחב אמה או חצי אמה), ונעשה מדרון לתוכו (ואחר כך הוא נעשה
 מדרון לצד דופן האמצעי) - אותו מבוי אינו צריך לא לחי ולא קורה (דאותו
 גובה שבצד הפתח - הוה ליה מחיצה, אף על פי שהוא משפוע והולך); רבי חנינא בן גמליאל
 אומר: תל המתלקט עשרה מתוך ארבע וזרק ונח על גביו - חייב' .

משנה:

זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות - פטור; חוץ לארבע אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות (לא שנפל לארץ, דאם כן לא צריכא למימר, אלא שהרוח גלגלתהו מן האויר לתוך ארבע אמות) - חייב.

גמרא:

והא לא נח (חוץ לארבע, ואמאי אזלינן בתרה) ! ?
אמר רבי יוחנן: והוא שנח על גבי משהו (שעמד קצת, ואחר כך נתגלגל).
(והוא הדין אם אחזתן הרוח באויר ועכבתו מעט, ואחר כך הכניסתו, דחשיב נמי הנחה אם בתוך שלשה הוא.)
תניא נמי הכי: 'זרק חוץ לארבע אמות ודחפתו הרוח' (בעודו באויר)
והכניסתו, ואף על פי שחזרה והוציאתו - פטור; אחזתו הרוח משהו (הרוח עכבתו במקומו מעט) אף על פי שחזרה והכניסתו - חייב;

אמר רבא: תוך שלשה לרבנן (דפליגי עליה דרבי עקיבא בזורק מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע, דלית להו קלוטה כמי שהונחה) צריך הנחה על גבי משהו (לא תימא בתוך שלשה מדוד, אלא אפילו תוך שלשה נמי צריך שינוח, ואם עבר רשות הרבים כולה - פטור). (ונפקא מינה נמי לזורק ארבע אמות וכשבא לנוח והגיע לתוך שלשה נזכר שגגתו עד שלא נח - פטור, כדאמרין במתניתין (שבת קב,א): 'עד שתהא תחלתו וסופו שגגה', ולא אמרינן: עד שלא נזכר - הוה ליה מונח.)

יתיב מרימר וקאמר לה להא שמעתא. אמר ליה רבינא למרימר:

(שבת ק, ב)

לאו היינו מתניתין (דקתני: חוץ לארבע אמות ונתגלגל כו' חייב), ואמר רבי יוחנן 'והוא שנח על גבי משהו' (הא לא נח - לא, מדלא אוקמא רבי יוחנן כגון שבא לתוך שלשה) ?
אמר ליה: מתגלגל קאמרת (דבר שהרוח מגלגלו באויר קאמרת) ? מתגלגל אין סופו לנוח, אבל האי - כיון דסופו לנוח (ונזכר עד שלא נח) - אף על גב דלא נח כמאן דנח דמי (דהא סופו לנוח וכבר בא לתוך שלשה) קא משמע לן.

משנה:

הזורק בים ארבע אמות - פטור; אם היה רקק מים (גרבי"א [פצא])
ורשות הרבים מהלכת בו - הזורק לתוכו ארבע אמות חייב;
וכמה הוא 'רקק מים' (כמה עומקו, דנימא אכתי רשות הרבים הוא ולא נעשה כרמלית) ?
פחות מעשרה טפחים.
רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו - הזורק בתוכו ארבע אמות חייב.

גמרא:

אמר ליה ההוא מרבנן לרבא: בשלמא הילוך הילוך תרי זימני (דנקט תרי זימני דרשות הרבים מהלכת בו) - הא קא משמע לן: הילוך על ידי הדחק שמייה הילוך (חד למימרא דאי אין רגילין להלך בו פטור, וכי רגילין להלך בו - חייב, ואף על גב דהילוך על ידי הדחק הוא), תשמיש על ידי הדחק לא שמייה תשמיש (וחד לאשמעינן דדוקא הילוך על ידי הדחק שמייה הילוך, אבל תשמיש לרבים על ידי הדחק - כגון גומא תשעה ברשות הרבים, אף על גב דחזיא לאצנועי ביה כומתא וסודרא - לא הוי תשמיש למיהוי ההוא גומא רשות הרבים, כעמוד תשעה שהרבים מכתפין עליו, דאמרינן בפרק קמא דהוי רשות הרבים); אלא רקק רקק תרי זימני למה לי (לאשמעינן הילוך על ידי הדחק אחרינא) ?
חד בימות החמה וחד בימות הגשמים, וצריכי: דאי תנא חדא, הוה אמינא הני מילי בימות החמה, דעבידי אינשי דמסגי לאקורי נפשיהו, אבל בימות הגשמים - לא; ואי אשמעינן בימות הגשמים - דכיון דמיטנפי לא איכפת להו, אבל בימות החמה - לא.

אביי אמר: איצטריך: סלקא דעתא אמינא הני מילי היכא דלא הוי ארבע אמות (רחב, דלא טריחא להו מילתא לעבוד בתוכו, ונוח לעבוד מלהקיף ולילך לזאשו שהוא כלה שם), (הדר תניא זימנא אחרייתי לאיתויי הא): אבל היכא דהוי ארבע אמות - אקופי מקפי ליה.

רב אשי אמר: איצטריך: סלקא דעתא אמינא הני מילי היכא דהוה (רשות הרבים) ארבעה (אמות, דלאו אורחיה למפסעי, אלא עברי בגויה), אבל היכא דלא הוה ארבעה - מיפסעי פסעי ליה;

ואזרדא רב אשי לטעמיה, דאמר רב אשי: האי מאן דזריק ונח אגודא דגמלא (על דף שבגשר המוטל לרוחב הגשר כשאר הדפים, ומובדל מחבירו) – מיחייב, שהרי רבים בוקעין בו (ואף על גב דאיכא דמיפטעו פסעי ולא מנחי כרעייהו עלה - איכא טובא דעברי עליה).

משנה:

הזורק מן הים ליבשה (מכרמלית לרשות הרבים), ומן היבשה לים, ומן הים לספינה (מכרמלית לרשות היחיד), ומן הספינה לים, ומן הספינה לחבירתה – פטור;

ספינות קשורות זו בזו - מטלטלין מזו לזו; (ובגמרא פריך: פשיטא!) אם אינן קשורות - אף על פי שמוקפות (סמוכות זו לזו, כמו אין מקיפין שתי חביות' (ביצה לב, ב)) - אין מטלטלין מזו לזו (דמהפסק כרמלית מיפרשי מהדדי, ואנן מוקמינן לה בגמרא שהספינות של שני בני אדם, ועל ידי עירוב מטלטל מזו לזו, הלכך: כי מיפרשי ומפסקה כרמלית - בטל עירוב).

גמרא:

איתמר: ספינה (המפרש בספינה בים): רב הונא אמר: מוציאין הימנה זיז כל שהוא (מדופני הספינה על המים, להיכר בעלמא, כדמפרש ואזיל), וממלא (מן הים ומכניס לספינה); רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי: עושה מקום ארבעה (חלל ארבעה מוקף מחיצות קטנות, ומחיצה תלויה מתרת במים) - וממלא:

רב הונא אמר: מוציא הימנה זיז כל שהוא וממלא, קסבר כרמלית מארעא משחינן [מודדים בחבל המדידה = המשיחה] (עשרה של אויר שנתנו חכמים לאיסור כרמלית, כדאמרינן בפרק קמא (שבת זא) 'זחופסת עד עשרה' - מקרקעית הים משחינן להו, ואוירא שהוא למעלה מעשרה ואפילו הן מים - הוי מקום פטור, הלכך: בהיתירא קא שקיל לכתחלה) ואוירא (שהוא למעלה מעשרה ואפילו הן מים) מקום פטור הוא, ובדין הוא דזיז נמי לא ליבעי, אלא כי היכי דליהוי ליה היכרא (לכרמלית גמורה); רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי: עושה מקום ארבעה וממלא, קסברי כרמלית - משפת מיא משחינן; מיא = ארעא סמיכתא (עבה; וכל המים כרמלית הן); אי לא עביד מקום ארבעה - קא מטלטל מכרמלית לרשות היחיד.

אמר ליה רב נחמן לרבה בר אבוח: ולרב הונא, דאמר מוציא הימנה זיז כל שהוא וממלא, זימנין דליכא עשרה (דליכא במים עמוקה עשרה, ואי נמי מארעא משחינן - כולה כרמלית היא) וקא מטלטל מכרמלית לרשות היחיד! אמר ליה: גמרינן דאין 'ספינה' מהלכת בפחות מעשרה (דכל היכא דתניא 'ספינה' ולא תני 'עריבה' - גדולה היא).

והא מורשא אית לה (ראש הספינה הולך ומגביה מן המים, ואפילו היו המים פחותין מעשרה - אין גוששת שם, ואם ממלא כנגד אותו מקום - מטלטל מכרמלית לרשות היחיד) ! ? אמר רב ספרא: [אם יש חשש שהמים רדודים] גשושי אזלי קמה (בני אדם ממשמשים בכלונסות את עומק המים, ואין מניחין לילך הספינה אלא במקום עמוק, שמא תמהר לילך ותשכון לארץ במקום מושבה).

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין: לרב חסדא ולרבה בר רב הונא, דאמרי עושה מקום ארבעה וממלא (אלמא: כל המים כרמלית הן) שופכין ידיה (מים רעים, כגון רחיצת כוסות וקערות) היכי שדי להו? וכי תימא דשדי להו באותו מקום - מאיסי ליה (המים שימלא שוב דרך אותו מקום)! דשדי להו (בכל מקום שירצה) אדפנא דספינה (על דופני הספינה, והן יורדין לים). והא (נהי דלא זריק להדיא לים) איכא כחו (מיהו מכחו הן באין לים)? כחו בכרמלית לא גזרו.

ומנא תימרא?

דתניא [תוספתא שבת פ"י מ"ד (ליברמן)]: 'ספינה אין מטלטלין לא מתוכה לים ולא מן הים לתוכה';

(שבת קא, א)

רבי יהודה אומר: (הספינה) עמוקה עשרה (לתוכה, דהוה רשות היחיד) ואין גבוהה עשרה (ואין גבוה שפתה עשרה מן המים, כגון שמשוקעת במים מכובד משאה) - מטלטלין מתוכה לים (דרך דופנותיה, כגון שופכין, כדמפרש ואזיל, דכחו בכרמלית לא גזרו) אבל לא מן הים לתוכה (דאין תשמיש מן הים לתוכה דרך דפנות: שאם ימלא וישליך על הדפנות - ירדו לקרקעית הספינה); מאי שנא מן הים לתוכה דלא? - דקא

מטלטלין מכרמלית לרשות היחיד; מתוכה לים נמי קמטלטל מרשות היחיד לכרמלית?! אלא לאו אחודה (שופך שופכים על חודה, והן יורדין דרך דפנותיה לים), ושמע מינה כחו בכרמלית לא גזרו! שמע מינה.

(ולהכי נקט 'עמוקה עשרה': דאי אינה עמוקה עשרה - היא גופה כרמלית, ומטלטל להדיא אף מן הים לתוכה, ואין גבוהה נמי עשרה' דוקא נקט, דאי גבוהה עשרה - מותר לטלטל מן הים לתוכה, דמכרמלית לרשות היחיד דרך מקום פטור קא מטלטל, דצריך להגביה את ידו למעלה מעשרה; ואף על גב דברשות דאורייתא - מרשות הרבים לרשות היחיד - מיחייב בכהאי גוונא (שבת ח,א) - כרמלית מיהא דרבנן היא, ולא גזור.)

אמר רב הונא: הני ביצאתא דמישן (ספינות קטנות וקצרות מלמטה עד כחודו של סכין, שקורין קוייט"י) - אין מטלטלין בהן אלא בארבעה (דלאו רשות היחיד נינהו: שאין ברחבן ארבע מלמטה; לפיכך אין מחיצותיהן מחיצות); ולא אמרן אלא שאין בפחות משלשה ארבעה (ולא אמרן אלא בשקצה שלהן גבוה שלש שאין רחב ארבעה למטה, בעוד שלא הגביה שלשה מקרקעיתו; ואפילו יש ברחבו עשרה גובה - לא משתרי, דכיון דתחתונות לאו מחיצה נינהו, הוה ליה 'תלויה'), אבל יש בפחות משלשה ארבעה (שעוד שלא הגביהו שלשה הרחיבו ארבעה) - לית לן בה (הרי הן כמי שקרקעיתן עולה עד כאן, ומחיצותיהן מחיצות), ואי מלינהו קני ואורבני (ערבה דקה) - לית לן בה (ואי מלינהו עד מקום רחבן הרי הן כשרות לטלטל, אם יש משפת רוחבן ולמעלה עשרה).

מתקיף לה רב נחמן: ולימא גוד אחית מחיצתא (מכנגד מדת רחבן העליון ולמטה, כאילו הן יורדות עד הקרקע מבחוץ)? מי לא תניא 'רבי יוסי ברבי יהודה אומר: נעץ קנה ברשות הרבים ובראשו טרסקל, וזרק ונח על גביו - חייב' (טרסקל אין עמוק עשרה, ואנו מודדים לו גובה עשרה, שמדת הקנה עולה לו בגובהו, והקנה אין רחב ארבעה, אלא שאנו אומרים במחיצות הטרסקל 'גוד אחית', ונמצאו מקיפות את הקנה, והווי להו היקף המחיצות מן הקרקע ולמעלה לשווייה ראשו רשות היחיד, ואם זרק מרשות הרבים ונח על גביו - חייב), אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא, הכא נמי נימא גוד אחית מחיצתא!?

מתקיף לה רב יוסף: ולא שמיעא להו להא דאמר רב יהודה אמר רב, ומטו בה משום רבי חייא (יש שמטין בדבר להכריע, ולומר שרבי חייא אמר), ותני עלה 'וחכמים פוטרין' (אלמא: לא אמרינן גוד אחית להתיר מחיצה תלויה)!? אמר ליה אביי: ואת לא תסברא (דאמרינן כהאי גוונא)? והתניא 'עמוד ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב ארבעה, ואין בעיקרו (רחב) ארבעה ויש בקצרו שלו שלשה' (אותו קצר של עיקרו, שאינו רחב ארבעה - יש בו גובה שלשה; והיינו רבותא: דליכא למימר לבד ממקום שכלה רחבו לקרקע - אפילו הכי הוי רשות היחיד), וזרק ונח על גביו - חייב' אלמא אמרינן גוד אחית מחיצתא (סביב מחיצותיה מכנגד רחבה ולמטה, כאילו הוא כולו שוה) - הכא נמי (בביצתא דמישן נימא) גוד אחית מחיצתא; מידי איריא! התם הויה ליה מחיצה שהגדיים בוקעין בה, הכא הויה לה מחיצה שאין הגדיים בוקעין בה (מלמטה בארץ תחת מחיצות הטרסקל, שהם פשוטות להלן מן הקנה לכל צד; ובקיעת גדיים מעכבת מלמימרא גוד אחית - שהרי עוברין תחתיה, אבל בספינה - ליכא בקיעת גדיים, שאין לך עובר תחתיה, וכן בעמוד - אין דרך להתחכך בו ולעבור תחת שיפועו, שאינו אלא מעט) - (כולה אביי אמר לה לרב יוסף, דהא דמייתי ראייה וחכמים פוטרין - כלום ראייה היא לכאן הא דטרסקל דקפטרין רבנן.)

אמר ליה רב אחא בריה דרב אחא אשי: גבי ספינה נמי הא איכא בקיעת דגים! אמר ליה: בקיעת דגים לא שמיה בקיעה (לפי שאין נראין), ומנא תימרא? - דבעא מיניה רבי טבלא מרבינן: מחיצה תלויה, מהו שתתיר (לטלטל בחורבה, שלא תהא כפרוצה לרשות הרבים) בחורבה (שדרך להיות בה מחיצות שנפלו תחתיהן וקיימות מלמעלה ותלויות)? ואמר ליה: אין מחיצה תלויה מתרת

(שבת קא, ב)

אלא במים (כגון גזחטרא שהיא למעלה מן הים - דתנן בעירובין (יב,ב) דעושה מחיצה תלויה סביב וממלא, וכן בור שבין שתי חצרות וחלקו במחיצה תלויה מלמעלה - ממלא זה מכאן וזה מכאן, ואף על פי שלא עירבו (שירובין 19,א); קל הוא שהקילו חכמים במים! ואמאי? הא איכא בקיעת דגים (גבי גזחטרא)? אלא שמע מינה בקיעת דגים לא שמיה בקיעה. (כך נראה שיטה זו בעיני, ועל מה שפירשו רבותי - תמהתי; שהם פירשו דהאי 'מידי איריא' התם משום דהוה ליה מחיצה שהגדיים בוקעים בה' - רב יוסף קא מהדר ליה לאביי הכי: מידי איריא, הך דעמוד לדחא, התם משום דהוי מחיצה שהגדיים בוקעין בה, וצריכה לגוד אחית - הלכך אמרינן בה גוד אחית, אבל גבי ספינה, דליכא בקיעת גדיים - לא אמרינן גוד אחית; ותמהתי אם אמרו רבותי כן, דאי אפשר לאומרו, דהא בפרק קמא דעירובין בתרי דוכתי (יב,ב; יב,ט) אמרינן בקיעת גדיים לעכובי גוד אחית דלא לימריה במחיצה תלויה, והכא היכי אמרינן דמהני גבי גוד אחית? ועוד: מאי דוחקיה דרב יוסף לשנויי הכי? נימא ליה: הא מני - רבי יוסי ברבי יהודה היא! ואביי גופיה - מאי מותיב ליה 'ואת לא תסברא'? הא ודאי רבי יוסי ברבי יהודה היא: דהא

חזינו דחכמים פוטרם גבי טרסקל! אלא על כרחך האי 'מידי איריא' - מסקנא דמילתיה דאביי היא, ולמימר דרבנן קאמרי לה, דלא דמיא לטרסקל אלא לספינה.)

ספינות קשורות [זו בזו - מטלטלין מזו לזו; אם אינן קשורות - אף על פי שמוקפות - אין מטלטלין מזו לזו]:

פשיטא (דמטלטלין)!
אמר רבא: לא נצרכה ('מטלטלין' דמתניתין) אלא להתייר ביצית (היינו 'ביציאתא' דלעיל) שביניהן (אלא לטלטל מזו לזו דרך ביצית קטנה שבין שתי הגדולות, ואף על פי שאינה קשורה - ניתרת על ידי קשירת שתי החיצונות, ולא חיישינן דילמא מישתקלא מביניהו וקא מטלטל דרך אויר כרמלית).

אמר ליה רב ספרא: משה (כלומר: רבינו בדורו כמשה בדורו) שפיר קאמרת (בתמיה) 'מטלטלין מזו לזו' תנן (משמע שאין אחרת מפקטת ליכנס בה המטלטל הזה)! אלא אמר רב ספרא: לא נצרכה אלא לערב ולטלטל מזו לזו (הא אשמועינן במתניתין דאפילו שתי הספינות לשני בני אדם שצריכין לערב, מערבין ומטלטלין), וכדתניא [תוספתא שבת פ"מ טו (ליברמן)]: 'ספינות קשורות זו בזו - מערבין ומטלטלין מזו לזו; נפסקו (בטל העירוב, מפני שנפרדות) - נאסרו; חזרו ונקשרו - בין שוגגין (שגגת שבת או שגגת מלאכות) ובין מזידין, בין אנוסין בין מוטעין (מתעסקין בדבר אחר לקושרו, ונקשר זה) - חזרו להיתרן הראשון; וכן מחצלות הפרוסות לרשות הרבים (ועשו מחיצות הרבה, ושבתו יחידים בהן, זה בזו זה בזו) - מערבין ומטלטלין מזו לזו; נגללו - נאסרו; חזרו ונפרשו - בין שוגגין בין מזידין, בין אנוסין ובין מוטעין - חזרו להיתרן הראשון: שכל מחיצה שנעשה בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה'!

איני! והאמר רב נחמן: לא שנו (דשמה מחיצה) אלא לזרוק (לחייב הזורק מתוכה לרשות הרבים, או להפך), אבל לטלטל (להיות מותר לטלטל בתוכה) אסור (מדבריהם)!

כי איתמר דרב נחמן - אמזיד איתמר (ומשום קנסא; ודקתני מתניתין 'חזרו להיתרן הראשון' - אשוגגין ואנוסין ואמוטעין קאי, וכי קתני 'מזידין' - א'שמה מחיצה' קאי, ולזרוק, כרב נחמן).

אמר שמואל: ואפילו קשורות בחוט הסרבל (שקושרין בו את בית הצואר, שקורין מונטי"ל [גלימה]).

היכי דמי?: אי דיכול להעמידן (שלא יתפרדו) - פשיטא! אי דאין יכול להעמידן - אמאי?
לעולם דיכול להעמידן, ושמואל - לאפוקי מדנפשיה קאתי (ממילתא דאמר בעלמא דבעינן שלשלאות של ברזל, ואשמועינן הכא דלא בעינן כי התם), דתנן [אולי צ"ל דתניא, או שיש כאן גירסא מורחבת במשנה אהלות פ"ח מ"ה]: 'קשרה (לספינה) בדבר המעמידה - מביא לה טומאה' (אם היה ראשו אחד קשור באהל המת - מביא טומאה לכלים שבספינה, ולספינה עצמה, כגון ספינת הירדן שמקבלת טומאה, כדאמרין (שבת ג,ג); בדבר שאין מעמידה (כלומר: שאינו רגיל להעמיד בה, כגון מידי דלאו מתכות) - אין מביא לה טומאה' (דאילו ספינה לא מיטמאה מחמת אותו כלי להיות אב הטומאה אלא ראשון לטומאה, ואינה מטמאה כלים שבתוכה), ואמר שמואל: 'והוא שקשורה בשלשלת של ברזל' (האי 'קשרה' בדבר המעמידה - שלשלת של ברזל הוא, כדמפרש טעמא ואזיל, כלומר: קשרה בדבר שרגילין להעמידה בו, דהיינו שלשלת - מביא טומאה, שמטמאה את הספינה להיות אב הטומאה; לענין טומאה הוא דכתיב (במדבר יט,טז) [וכל אשר יגע על פני השדה] בחלל חרב [או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים] - חרב הרי הוא כחלל - אין, אבל לענין שבת, כיון דיכול להעמידה - אפילו בחוט הסרבל (ואשמועינן שמואל הכא דהאי 'קשורות' דמתניתין, אף על גב דדבר המעמידה בעינן, כל שהוא מעמידה לענין שבת - כשר, ולא דמי למעמידה דהתם).

(שבת קב, א)

משנה:

הזורק (בשוגג) ונזכר (שהוא שבת) מאחר שיצתה (האבן) מידו (וקודם שתנוח): קלטה אחר, קלטה כלב, או שנשרפה (קא סלקא דעתך: לאחר שנזכר זה קלטה אחר - הו' להו שנים שעשאוהו, וכגון שנעקר ממקומו וקבל, או שקלטה כלב בפיו, דלא הויא הנחה, דבעינן מקום ארבע) - פטור;

זרק לעשות חבורה בין באדם ובין בבהמה, ונזכר עד שלא נעשית חבורה - פטור;

זה הכלל: כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה, תחלתן שגגה וסופן זדון, תחילתן זדון וסופן שגגה – פטורין, עד שתהא תחילתן וסופן שגגה.

גמרא:

(ופרכין:) הא נחה (לסוף ארבע ברשות הרבים) – חייב (ואף על גב דנזכר בין עקירה להנחה), והלא נזכר, ותנן (והא קתני סיפא): 'כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה'?

אמר רב כהנא: סיפא (דקתני עד שתהא תחלתן וסופן שגגה) – אתאן ללכתא (לכתא = עץ קטן שכפול ראשו, וצריך לחמורים נושאים דדורים של יין, שתוחבין אותו בשני עקלים, שהדדורים תלויין בהן משני צידי החמור, ומחברים בו הדדורים, שיחזיק זה את זה) ומתנא (ומתנא = חבל; כלומר: לא מיתוקמא סיפא אלא בזורק לכתא הקשור בחבל קטן, כדרכו, ואוחז החבל בידו, וכשנזכר היה בידו לאוחז החבל ולעכב זריקת הלכתא שלא תנוח; הלכך: תחילתו שוגג וסופו מזיד, ופטור; אבל זרק צרור וחפץ שכשנזכר אין בידו לעכב – כוליה שוגג הוא; ונזכר דקתני ברישא – אשמעינן רבותא: דאף על גב דנזכר – לא מיפטר מחטאת אלא אם כן קלטה אחר או כלב).

(ופרכין:) 'לכתא ומתנא' – אוגדו בידו הוא (ואפילו כוליה מילתא שוגג – לא מיחייב, דאין כאן זריקה)!!

כגון שנתכוין לעשות חבורה (בתחלתו בשגגת שבת, ונזכר עד שלא נעשית החבורה, ולעולם בלכתא ומיתנא, וכגון שנתכוין לעשות חבורה כו', דהאי – משום זכירה הוא דמיפטרף שהיה בידו להחזיר – נמצא סופו זדון; הא לא נזכר – חייב, ואף על גב דאגדו בידו, דחויביה לאו משום זריקה הוא, אלא משום חבורה).

הא – נמי תנינא (בהדיא קתני לה במתניתין): 'הזורק לעשות חבורה, בין באדם בין בבהמה, ונזכר עד שלא נעשית חבורה – פטור' (וזה הכלל) – על כרחך למילתא אחרייתא אתא!

אלא אמר רבא: (זה הכלל) – במעביר (ארבע אמות ברשות הרבים, ונזכר קודם שהעבירו ארבע אמות [למקרה זה] אתא: שהיה בידו לעמוד במקום שנזכר; אבל זורק לא מיפטר בזכירה). והא 'זה הכלל' דקתני – אזריקה קתני (דאיירי לעיל מיניה בזורק לעשות חבורה, ואי סתם זורק לא מיפטר בזכירה – היכי מתני גבי זה הכלל)!!

אלא אמר רבא: (רישא מילי מילי קתני לה, ו) תרתי קתני: הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו, אי נמי לא נזכר וקלטה אחר או קלטה כלב או שנשרפה – פטור (והדר תני כללא לאתויי מעביר).

רב אשי אמר: חסורי מחסרא (ולעולם חדא קתני) והכי קתני: הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו קלטה אחר או קלטה כלב או שנשרפה פטור – הא נחה, חייב; במה דברים אמורים? שחזר ושכח (קודם שתנוח, דהוה ליה תחילתו וסופו שגגה, ואשמעינן 'נזכר' דתנא בה לרבותא: דאף על גב דהואי ידיעה בינתיים – מיחייב, דאין ידיעה לחצי שיעור, דהיינו: שאין בידו להחזיר), אבל לא חזר ושכח – פטור, שכל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה.

זה הכלל כל חייבי חטאות [כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה, תחלתן שגגה וסופן זדון, תחילתן זדון וסופן שגגה – פטורין, עד שתהא תחלתן וסופן שגגה]:

איתמר: שתי אמות בשוגג, שתי אמות במזיד, שתי אמות בשוגג (שתי אמות במזיד שנזכר לאחר שתי אמות ראשונות, וחזר ושכח בשתי האחרונות): רבה אמר פטור, רבא אמר חייב:

רבה אמר: פטור אפילו לרבן גמליאל, דאמר (לקמן בפרק 'הבונה') אין ידיעה לחצי שיעור; התם הוא (הכותב שתי אותיות בשתי העלמות, דמחייב בה רבן גמליאל), דכי קא גמר שיעורא – בשוגג קא גמר (באות השניה נגמר השיעור, ואף הוא בשוגג), אבל הכא (בשתי אמצעיות), דבמזיד (שהן במזיד נגמר השיעור, כדמפרש ואזיל לה: במעביר, ושתי אמצעיות מזיד) – לא; ובמאי?: אי בזורק – שוגג הוא (שהרי אין בידו לעכבה, וכיון שחזר ושכח – חייב, דלא נגמרה מלאכה עד שעת הנחה שהיא לסוף, ובשוגג) – אלא במעביר (וכיון דבידו לעמוד בסוף שתי אמות האמצעיות – אשתכח דגמר שיעורא במזיד)!

רבה אמר: חייב, ואפילו לרבנן, דאמרי יש ידיעה לחצי שיעור – התם הוא, דבידו (שלא לחזור ולכתוב השניה, הלכך: כי חזר ושכח – הויא לה שגגה אחריית, ולא גמרה לקמייתא), אבל הכא – דאין בידו (להחזיר כשנזכר, כדמפרש ואזיל: בזורק) – לא; ובמאי?: אי במעביר – הרי בידו! ואלא בזורק (הלכך: כולה חדא שגגה היא, ומר אמר חדא ומר אמר חדא, ולא פליגי).

אמר רבה: זרק ונחה כפי הכלב או כפי הכבשן (ונשרפה בשלהבת) – חייב.

והאנן תנן 'קלטה אחר או קלטה הכלב או שנשרפה - פטור' ?
התם דלא מכוין, הכא דקא מכוין (מחשבתו משויא ליה מקום, דהא אחשביה).
אמר רב ביבי בר אביי: אף אנן נמי תנינא [כריתות 9"ג מ"ד]: 'יש אוכל
אכילה אחת (זית אחד) וחייב עליה ארבע חטאות (משום חלב, משום נותר, משום
אכילת יום הכיפורים, משום טומאת הגוף ואכל קדש) ואשם אחד (אשם מעילות: דאפילו הוא כהן,
גבי אימורים - זר הוא): הטמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין כיום
הכפורים; רבי מאיר אומר: אף אם היתה שבת והוציאו [כפיו] -
חייב (ומשום יום הכיפורים לא מיחייב בהוצאה, דקסבר: אין עירוב והוצאה ליום הכיפורים); אמר
לו: אינו מן השם (אין חטאת זו משום אכילה, אלא משום הוצאה) ! ואמאי (מיחייב
משום הוצאה לדברי הכל) ? הא אין דרך הוצאה בכך (בפה) ! ? אלא כיון דקא
מיכוין - מחשבתו משויא ליה מקום (שצריך לאוכלה בהליכתו, ואחשבה להוצאה זו
בפיו), הכא נמי: כיון דקא מכוין - מחשבתו משויא ליה מקום.

הדרן עלך הזורק